

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

V. De distinctione inter rem & modum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

communicari dicitur, & de paternitate non communicari, etiam natura, & paternitas sunt unum, & idem simplicissimum ens, aut de Filiatione produci dicitur, quod de natura negatur.

28 Hac duplici expositione virtualis distinctionis præmissa, sine vlla distinctione promiscua pronunciat dari in Deo & in creaturis distinctionem virtalem, quæ rem claram, & apud omnes certam cum re perdifficili, & obscura, valdeque controuersa confundit. Dari distinctionem virtalem iuxta primum sensum, expositam tam in Deo, quam in creaturis citra dubium est, quis enim neget, effectus, quos vna creatura producere non potest, sed in virtute plurium causarum continentur, calor in virtute ignis; frigus in virtute aquæ, & sic de aliis ab vna sola omnipotentia Dei posse produci, & ita omnipotentiam æquiualeere omnium causarum creaturarum cumulo, illumque infinite superare. Deinde est certum, solam posse producere plures effectus quos non nisi plures causæ subulares producere possint, quibus omnibus æquiualeere dicitur. Sic in Angelis dantur species vniuersales, quarum singulæ scõsum sumptæ representatiue sunt plurium obiectorum, quæ non nisi pluribus speciebus intentionalibus in homine representari possunt, eadem ratione planta est vegetatiua, brutum est sensibile, homo vtrique æquiualeat, & vtrumque superat, cum sit vegetatiuus, sensitiuus, & rationalis. De his dicitur prouerbum illud traditum à D. Dionysio 5. c. de diuinis nominibus, & D. Thoma 1. p. q. 4. a. 2.

29 Cum igitur hoc certum sit extra omnem controuersiam extra rem est dum de distinctione virtuali iuxta alium sensum disputatur rationibus suadere, & extremum est, argumenta ea relatis exemplis ab hoc Recentiori contra me adduci, qui late & clarissime explico, in quo sensu quæstionem exagito, & distinctionem virtalem intelligo.

30 Ad probandum distinctionem virtalem in creaturis præter argumenta desumpta ex relatis exemplis, quæ ad rem non sunt propter rationem dictam nullam aliam rationem adducit, quam asserere sufficere in creaturis fundamentum distinctionis rationis ratiocinatio, vt prædicata alioquin contradictoria, de eodem materiali subiecto verificentur. Fundamentum hoc gratis supponitur, & contra manifestam rationem, quid enim refert me fingere duplicem formalitatem, seu duplex prædicatum, dum realiter, & à parte rei tantum est vna, & indiuisibilis & simplex entitas, vel de illo duo prædicata realia realiter illi independentem à quacunque cognitione conuenientia verificentur, est enim per se notum, ea, quæ realiter, & à parte rei physice entitati conueniunt independentem esse ab omni fictione, & intellectu cognitione.

31 Quod decipit existimantes distinctionem rationis sufficere ad prædicanda prædicata ex se contradictoria de eadem entitate est nonnulla prædicata quæ videntur significare, quod solum reale in se importare cõceptionem nostram, seu modum, quo formalitatem reale concipimus, & præcindimus. Hac ratione dicimus animal formaliter sumptum esse principium sensationis, & non ratiocinationis, & rationale formaliter sumptum esse principium ratiocinationis, & non sensationis, quod est dicere prædicatum animalis à nobis concipi in ordine ad principium sensationis, seu in ordine ad cõnotatum sentiendi non cognito cõnotato ratiocinandi, seu ratiocinatione, & rationale à nobis concipi per cõnotatum ratiocinationis, non cognito sensationis cõnotato, quæ omnia nostri intellectus operatione fiunt, & vt ab intellectu facta prædicantur, seclusa enim omni intellectu operatione rationale æque est principium sensationis, & ratiocinationis, & animal æque est in principium ratiocinationis in homine, hinnitus in equo, ac sentiendi, ac proinde idem est dicere animal formaliter sumptum esse principium sensationis, & non ratiocinationis, ac dicere, hæc entitas, quæ in re indiuisibiliter est principium sentiendi, & ratiocinandi significatur à nobis per conceptum formalem respondentem huic voci animal dum illam apprehendimus cõnotata tantum operatione sentiendi, & sic proportionem seruata dum dicimus rationale formaliter sumptum esse principium ratiocinandi. Ex quo inferes non opposito in proportionem addito illo formaliter sumptum, sed loquendo de rebus vt physice, & à parte rei propositionem hæc rationale non est principium sentiendi, esse falsam, & hæc veram rationale est principium sentiendi, & ratiocinandi.

32 Rationem aliam ad distinctionem virtalem in creaturis

Francis. de Oniedo, Philosoph. Tom. II

suadendam non adducit hic auctor, nec nostris argumentis quidquid responderet. Dum enim arguimus distinctionem hæc includere totam difficultatem, quæ est in Trinitatis mysterio, responderet, Misterium Trinitatis non consistere in eo, quod qualibet contradictio adunetur, sed quod contradictio relatiua in eadem substantia absoluta conueniat, cuius in creaturis nullum asserri poterit creatum exemplum. Solutionem hanc quisque reiciet, dum enim prædicata sunt contradictoria æque repugnant ea adunari, siue sint absoluta, siue relatiua, ac proinde adunatio absolutorum, etsi non idem æquale tamen mysterium importabit, ac adunatio relatiuorum, nec ratio reddi poterit cur in creaturis non dari possit distinctio virtualis in ordine ad adunationem absolutorum, & non in ordine ad adunationem relatiuorum.

Ad aliud argumentum, quod adduco videlicet hæc distinctionem virtuali admissa in creaturis nos non posse tute procedere in forma syllogistica, responderet, illud potius fauere suæ sententiæ, quia vbi variatur appellatio non valet consequentia, nec bene arguitur ab identica ad formalem proportionem, dum enim sic arguitur interuenit fallacia dictionis. Quorum hæc tendant non facile percipies: distinctio virtualis facit vt in eodem sensu identico nulla applicatione variata prædicata ex se contradictoria adunentur respectu eiusdem entitatis, de hac enim distinctione virtuali disputamus, prædicata enim contradictoria variata appellatione de eadem entitate dici posse absque controuersia est, nec dum variatur appellatio contradictoria sunt: ergo doctrina hæc de fallacia dictionis omnino extra rem est.

Argumentum aliud à me adductum, videlicet hæc distinctionem virtuali admissa innumera sequi absurda videlicet posse produci animal ex vi huius actionis & non rationalis, & Romæ secundum gradum rationalis, & non animalis, & alia huiusmodi purum figmentum appellat Recentior iste, de quo non curo, videamus quid respondeat. Asserit distinctionem virtalem non poni in ordine ad coadunationem quorumque prædicatorum, vt videre est in Deo, de quo verificari non poterit existeret, & non existeret ratione distinctionis virtualis. Solutionem hanc impugnaueram hic n. 17. cuius impugnationem non poterat iste non legisse, illius tamē nescientiam affectauit forsitan, quia nihil occurrit, quo illam impugnaret. Secundo responderet nō licere arguere à prædicatis realis productionis ad prædicata intentionalia, quæ sola consideratione, vel conueniunt, vel distinguuntur. Hoc verissimum est quod sibi cõmendatum esse vellem, ne ex prædicatis intentionalibus diuerso modo sumptis, distinctionem virtalem, de qua agimus inferat, ad argumentum autem à me adductum soluendum prorsus est impertinens.

PUNCTUM V.

De distinctione inter rem, & modum.

Sciendum est quid sit res; quid modus, vt possimus distinctionem inter rem, & modum percipere. Omnis qualitas substantiæ inhærens illius modus dici solet teste D. Thoma 1. 2. q. 49. art. 2. solet etiā omnis differentia rationis communem generis contrahens illius modus appellari, sic sensibile modus viuientis nō raro dicitur: insuper omnis limitatio, seu mensura præfixa rei finitæ, ex vi cuius infinita perfectionem non attingit, neque tantum excedit modus rei creatæ, vt notauit D. Th. supra ex Aug. lib. 4. Genes. ad litterā c. 3. vbi dixit: *Modus est quem mensura præfigit*. Sic idē Aug. lib. de natura boni c. 3. inter requisita ad bonitatem rei creatæ modum annumerauit, hoc est, debitā cõmensurationem ad sua principia vt explicauit D. Th. 1. p. q. 5. a. 5. & 1. 2. q. 85. artic. 4. Hæ omnes modi acceptiones latissimæ sunt, & transcendentes entitates, quas res vocamus vt distinctas à modis secundum quas impræsentiarum non agimus de natura modi, sed secundum aliam longè strictiorem.

Circa hæc distinctionem multa scribit P. Albert. in Prædic. ad aliquid q. 12. dub. 1. in quibus non parum discessit à communi loquendi modo, quem auctores in hac materia obseruant. Vocauit Albert. distinctionem ex natura rei illam, quam nos distinctionem modalem vocamus, ex vi cuius datur separatio non mutua inter extrema: ita num. 8.

Z z Rursus

Rursus distinctionem hanc, quam nos *modalem*, & ille ex *natura rei* appellat, & dicit mediam esse inter distinctionem rationis, & distinctionem realem, hoc est, rei à re, ex vi cuius extrema mutuo separari possunt, subdividit in distinctionem formalem, & modalem. Distinctionis modalis propriè dictæ triplicem statuit conditionem. Prima est ut modus additus rei modificatæ non variet rationem formalem illius. Adducit exemplum in intensione caloris ut octo additæ calori, quæ non variet rationem formalem caloris. Secunda conditio est ut res modificata eum suo modo non differat specie à res modificata per alium modum: exemplum adducit in eodem calore ut octo, qui non differt specie à calore ut quatuor. Tertia conditio est ut modus propriè dictus sit idem formaliter negatiuè cum re modificata, nam calor ut octo est intra formalitatem caloris, sit enim calor per illam intensiorem maior (inquit Albert.) secundum formalitatem caloris, siue intensio fiat per additionem gradus ad gradum, vel per maiorem radiationem in subiecto.

3 Tota hæc doctrina mihi est valde obscura, neque exemplo intensiōis quidquam mihi clarescit, censeo enim intensiōem non fieri præcisè per modum efficientem calorem; qui dicebatur non intensus, sed per alios gradus aduenientes, qui præexistentibus vniuntur. Prima conditio, videlicet ut modus additus rei modificatæ non variet rationem formalem illius, difficile percipitur, quia si intendat Albert. modum non variare rationem formalem rei, quam afficit, ut distinctæ ab illo, hoc commune est omni formæ & cuiuscunque entitati excogitabili, nulla enim reperiri potest, quæ variet rationem formalem aliâ, à qua distinguitur, non enim potest aliqua entitas per aliquid illi superadditum habere diuersam rationem formalem constitutiuâ aut diuersam essentiam. Si dicas concretum illud resultans à re modificata, & à modo distinguendum non esse formaliter à re modificata præcisè sumpta, non ita res se habet quia modus distinctam rationem formalem, & quidditativam habet à re cuius est modus, ex vi cuius concretum per illum constitutum ab eadem re materialiter est constituendum, sicuti concretum constitutum per formam efficientem subiectum formaliter differt à subiecto seorsum sumpto. Si per secundam conditionem velit Albert. rem modificatam non differre à re modificata per alium modum indiuiduum eiusdem speciei, hoc commune est omnibus formis. Si velit non differre rem modificatam per hunc modum à re modificata per modum alium specie distinctum, hoc falsum est, quia concreta constituta per modos specie distinctos, specie distingui necesse est. Tertia conditio obscurior est aliis, rem enim esse idem negatiuè cum alia, dicit non distingui ab illa, quod formaliter est habere identitatem cum ipsa, & in re positiua distingui nequit ab identitate positiua. Deinde modus à quo res potest separari necessario per suam entitatem non est ipsa res, & per suam entitatem est aliud ab ipsa, quod dicit positiuam distinctionem oppositam cum identitate negatiua, & positiua, quam ego in eodem ente positiuo non distinguo.

4 Entitatem modalem, seu modum vocat communis sententia ens illud quod non potest neque diuinitus separari ab illo, quod sine ipso esse potest, respectu cuius res dicitur illud aliud, quod ab ipso separatur. Itaque in duabus entitatibus quæ possunt separari, & non mutuo, illa quæ potest existere sine alia, res dicitur altera verò quæ sine illa existere nequit dicitur modus. Exemplum habes in materia quæ vniuntur, & in vnione, ex vi cuius materia vniuntur. Materia existere potest diuinitus sine hac vnione indiuidua assignata, cum alia distincta, vel sine illa, hæc autem vnio non potest existere nec diuinitus sine hac numero materia. Ex quo fit vnionem dici modum materiæ, & materiam dici rem respectu vnionis. Dixi materiam posse existere sine hac vnione, quia etiam si non posset existere sine omni, sed cum hac vel cum illa vagè sumpta connecteretur, non ideo vnionis diceretur modus, sicuti non dicitur modus præsentis subiectum, quod est præsens, etiam si iuxta vulgarem sententiam nulla entitas possit existere omni præsentia nuda, sed cum aliqua vagè sumpta connectatur. Rectè etiam notauit Albert. supra n. 5. ex Capr. in 1. dist. 3. q. 3. & dist. 8. q. 1. ad 8. hanc inseparabilitatem non futuram præcisè propter dependentiam vnus entis ab alio, aliâs omnis creatura diceretur modus Dei, à quo essentialiter dependet, & vnus relatiuum diceretur alterius modus, sed ex alio capite. Ex quo inferri non bene probari potestas

non distingui realiter ab anima, ex eo quod non possint ab illa separari, quia dici potest potentias vitales essentialiter dependere ab anima, & hac ratione ab illa esse inseparabiles.

Hoc genus separationis non mutua signum est modalis distinctionis, inquirenda est modo ratio constitutiva more separabili ab ipso, ut à posteriori naturam inferat modi in entitate sic inseparabili. P. Hurtad. disp. 2. sect. 5. afferunt alia entitates ad aliquid præstandum, vel non præstandum, dici entitates modales, & inseparabiles esse ab illis, cuius indifferentiam determinant. Conclusionem hanc suadet: entitates illæ quæ determinationes sunt, & indifferentiam adiungunt, non sunt indifferentes ad hanc determinationem præstandam, & indifferentiam auferendam, sed per se ipsas sunt actuales determinationes, & non possunt rem aliâs in actu primo indifferentem non determinare in actu secundo, ergo per se ipsas connectuntur cum illis entitatibus, quarum indifferentias adiungunt, ergo non possunt ab illis separari. Vtraque consequutio est legitima, probatur antecedens: Si entitates illæ per se ipsas non essent determinationes in actu secundo, & indifferentiam haberent ad determinandum, & non determinandum, indigerent aliquo superaddito, ut auferretur illarum indifferentia, & sic non determinationes, sed determinabiles dicerentur, & in infinitum darentur processus. Res illas indifferentes ab his determinationibus distingui saepe argumentatus sum, probauit enim Controuers. 4. Physic. Punct. 1. dari vnionem superadditam distinctam à materia ex eo præcisè quod materia prima ex se indifferens sit ut vniatur, & non vniatur, & Controu. 12. Punct. 1. ex differentia virtutis productiuæ in actu primo ad agendum, vel non agendum probauit eandem esse actionem superadditam, ex vi cuius virtus productiuæ in actu primo indifferens in actu secundo determinaretur ad agendum, quæ est formalis determinatio actus primi ex se indifferens ab illo inseparabilis. Hæc indifferentia ad has determinationes habendas, & non habendas mediâ separationem determinabilem à determinatione, arguit distinctionem determinabilis à determinatione, & determinatio, ex eo quod essentialiter talis sit in actu secundo dicit connexionem cum re determinabili, seu cum re, quam determinat, sicuti actus secundus, seu actiuatio ipsa actus secundi determinat actum primum, cum quo essentialiter connectitur.

Ex his infero rectè distingui rem, & modum per determinabile, & determinationem, seu per actum primum, & actuationem ipsius actus primi ad actum secundum, ita ut id, quod determinabile est, & indifferens per modum actus primi ad determinationem, & actuationem res dicatur respectu huius determinationis, & ipsa determinatio, seu actiuatio dicatur actus secundus. Hæc ratio rectè à priori explicat id, quod à posteriori per separationem non mutua explicamus, id enim quod per modum actus primi indifferens est ad determinationem, seu actuationem, ab hac potest separari, quod conuenit rei respectu modi; actiuatio verò, & determinatio per se connexa cum actu primo determinabili separari non potest ab ipso determinabili, seu ab actu primo, cuius est actiuatio, quod conuenit modo respectu rei. Conuenit etiâ ratio ista omnibus entitatibus, quas modos, & modorum res esse dicimus; vnio enim quæ est modus extremi vnit determinat indifferentiâ extremi vniibilis ut vniatur vel non vniatur, & extremum vniibile se habet ut determinabile, & ut actus primus, vnio verò ut determinatio, & actiuatio actus primi determinabilis. Eadem proportio reperitur inter principium actiuum & actionem, & inter principium passiuum, & passionem, quarum principium actiuum & passiuum dicuntur res, & actio principij actiui, & passio passiuij principij modi dicuntur.

Per hunc conceptum quidditativum rei, & modi rectè explicatur, quomodo non omnis creatura inseparabilis à Deo, à qua Deus separari potest, quia illa destructa potest existere, sit Dei modus, quia hæc inseparabilitas non omnibus contingit ex eo, quod sint determinationes Dei potentis illas producere, seu aliquo modo existentis in actu primo ad illas, quia Deus in actu primo potens producere formaliter non determinatur ad efficiendum, neque constituitur in actu secundo formaliter efficiens per terminum productum distinctum ab actione, sed per actionem, ex vi cuius terminus producitur, & ita actio procedens à Deo, modus

modus Dei dicitur non verò effectus media actione dependens. Eadem ratione secunda persona Trinitatis inseparabilis à prima, non dicitur modus primæ, quia non respicit primam tanquam virtutem determinabilem, seu in actu primo indifferentem, cuius ipsa sit determinatio, quia prima persona Trinitatis habet secum identificatam generationem actiuam, ex vi cuius formaliter est determinata, & ipsa determinatio ad secundam personam productam. Idem dico de Spiritu sancto respectu Patris & Filij, à quibus procedit tanquam ab vno principio spirante, respectu cuius principij modus non est, quia principium ipsum habet secum identificatam spirationem actiuam, ex vi cuius formaliter in actu secundo est formaliter ad spirandum determinatum.

8 Non vult Arriaga rationem modi per determinationem explicari, quia determinatio semper sumitur in ordine ad aliud, quod non potest conuenire omni modo, quia omnis entitas determinatur ad se, & differentia inter modum & rem non est in eo, quod hæc determinet ad se, & illa determinet ad aliud, sed in eo, quod res non determinet actum, sed aptitudine, & modus actum determinet. Secundo, quia si modus determinet tantum in ordine ad se, definitur in ordine ad se, & ita definitio erit vitiosa, quia dabitur per ipsum definitum. In his omnibus fallitur Arriaga, res enim non differt à modo in eo, quod hæc determinet actum, & illa aptitudine, seu potentia vt ipse non rectè tradit n. 6, quia res non solum non determinatur, sed neque aliquando potest determinare per se ipsam, & implicat ipsam formaliter determinare, quia per se ipsam intrinsecè est indifferens, & id, quod per se est indifferens, non potest per se determinare se ipsum, sed indiget determinatione superaddita, differunt ergo res, & modus ex eo, quod res sit apta vt determinetur per aliud superadditum, & modus sit actualis determinatio. Secundo falsum est omnem entitatem determinare ad se ipsam, calor enim efficiens subiectum non determinatur per suam entitatem subiecti, quod afficit ad calorem habendum, quia existente calore poterat subiectum illo non affici, sed informatio, quæ est modus determinans subiectum, tum ad ipsam informationem, tum ad formam, eo enim ipso quod existat informatio subiectum non solum afficitur informatione, sed etiam formam cuius est informatio, & ita informatio, & non forma subiecti modus dicitur. Similiter materia non determinatur formam ad materiam habendam, sed eadem informatio, quæ est determinatio respectu formæ tum ad se ipsam, tum ad materiam, & ita formæ iure dicitur modus. Eadem ratione effectus media actione distincta productus non determinatur causam ad illum producendum, potuit enim ab hac, vel ab illa causa creata produci, & ita illo posito intelliguntur causæ indifferentes ad illum effectum, ad quem determinatur, quæ illum de facto producit, per actionem quæ determinat principium effectuum, tum ad ipsam actionem tum ad effectum, quem per se respicit actio. Eadem actio effectum indifferentem vt dependeat ab hoc, vel ab illo principio mediis diuersis causalitatibus formaliter determinatur ad ipsam, & ad causam, à qua ipsa dependet, & ita non solum principij productiui, sed termini producti dicitur modus, eademque ratione principium passuum actio ipsa, quatenus passio ad ipsam, & terminum receptum determinatur, & huius principij similiter dicitur modus. Quod vltimò addit Arriaga, videlicet definitionem esse vitiosam, si tradatur per determinationem modi ad se ipsum, quia esset definire per ipsum definitum, leuioris est momenti, innumeræ enim definitiones huiusmodi dantur, sic definitur substantia *ens per se*, & relatiuum transcendentale quod *per suamet entitatem terminum respicit*, & causa *principium per se influens*, &c. in quibus definitionibus ly *per se* tantum importat definitum materialiter sumptum, & confusè cognitum per conceptus communes cum aliis entitatibus, quæ ratione supponi potest ad se ipsum expressè, & quidditatiuè cognitum per conceptum formalem propriæ definitionis.

9 Obicit Arriaga ad hominem contra Hurtad. Præsentia est modus subiecti, & non est illius determinatio, neque illud ad aliquid determinatur, ergo non est de ratione modi esse determinationem. Respondet Hurtad. præsentiam determinare subiectum ad hoc spatium, quia illud per se ipsam essentialiter respicit, & non potest non subiecti huic spatio affigere. Solutionem rectè impugnatur Arriaga ex eo, quod spatium imaginarium nihil est, vt fatetur Hurtad. & ita præsentia in re spatium non respicit, licet nos præ-

Francis. de Quevedo, Philosoph. Tom. II.

sentiarum naturas per ordinem ad hoc spatium explicemus, & ita dici nequit subiectum in re ex vi præsentia ad spatium determinari. Secundo contra Hurtad. aliter arguuntur: Do præsentiam per se ipsam essentialiter esse affixam huic spatio, & non posse non illud actu respicere, ex hoc inferitur præsentiam esse inseparabilem ab hoc spatio, & ex vi illius subiecti in hoc spatio esse constituendum eo ipso, quod præsentia afficitur, ex hoc tamen non inferitur præsentia per se ipsam subiecti afficere, & non posse ab illo separari, & existere sine subiecto, cui vnatur per vnionem superadditam, etiam si per se ipsam respiciat subiectum, quod adhuc separata à subiecto respiciet tanquam extremum, cui actu, & essentialiter per se ipsam est affixa. Rem illustro ex doctrina ipsius Hurtadi: Qualitas in qua consistit cognitio, per se ipsam essentialiter est determinata ad hoc obiectum, quod respicit per suam entitatem, & quod non potest non actu respicere, & tamen non per se ipsam vnatur subiecto, sed per vnionem superadditam, neque per se ipsam determinatur potentiam ad obiectum, ad quod ipsa per se est determinata, sed per vnionem superadditam, quæ est formalis determinatio potentia ad obiectum, quod per se respicit cognitio, vt tradit Hurtad. dicta disp. 2. lect. 6. §. 91. & 92. ergo eadem ratione potest præsentia per se ipsam esse determinata ad hoc spatium, à quo sit inseparabilis, & esse separabilis à subiecto, quod non per se ipsam, sed per vnionem superadditam terminatur ad spatium, ad quod per se ipsam est determinata.

10 Censeo de ratione modi non esse determinare rem cuius est modus ad aliquid distinctum ab ipso, vt vult Hurtad. sed sufficere esse determinationem rei, cuius est modus ad se ipsum, etiam si ad aliud ab illo distinctum non determinet, quod sic probatur: Non repugnat effectus absolutus, calor v. g. per se ipsum immediatè absque vlla actione superaddita dependens ab hoc principio actiuo, neque per se ipsum immediatè vnitus huic subiecto nullo vnionis modo interiecto, qui non possit eo ipso quod existat non dependere ab hoc principio, & non esse vnitus huic subiecto: sed calor ille esset inseparabilis à principio & à subiecto, & haberet secum identificatam actionem, ex vi cuius principium actiuum indifferens ad agendum constitueretur formaliter agens in actu secundo, & informationem, ex vi cuius subiectum indifferens vt informaretur, constitueretur in actu secundo informatum, & determinatum ad formam, & per se ipsum esset informatio intrinseca subiecti, & extrinseca principij actiui, si actio dicenda est extrinseca informatio principij actiui, vt vult Arriaga: ergo calor ille per se ipsum dependens ab hoc principio, & per se receptus in hoc subiecto, & illud informans esset modus principij actiui, & subiecti informationis, & receptionis, quod esset idem t sed calor ille non determinaret principium actiuum, aut passuum ad aliquid distinctum à se ipso: ergo de ratione modi non est determinare rem, cuius est modus ad aliquid distinctum ab illo. Maiorem admittunt Hurtad. & Arriaga, & communis sententia fert Angelos, & rationalem animum sine actione interiecta dependere à Deo, & per se ipsos creari. Minor est certa in doctrina vtriusque authoris, quia, siue modus definiatur, vt vult Arriaga, *actualis informatio subiecti*, siue definiatur determinatio potentia indifferens, definitio modi effectui per se à subiecto dependenti conueniet, insuper effectus ille haberet secum identificatam actionem, quam esse modum principij actiui omnes admittunt. Prior consequutio est legitima, & reliqua quæ ex consequenti inferuntur per se nota.

11 Ex hac doctrina posset responderi præsentiam esse determinationem subiecti ad se ipsam, quia immediatè, & non per modum vnionis superadditam illud afficit, & ita habere rationem modi, etiam si subiectum non determinet ad aliquid ab ipsa distinctum, & hac ratione defenderetur præsentiam esse modum, si ita tenendum sit, an verò sit ita dicendum, vel cum Arriaga tenendum non esse modum, sed rem, statim dicam percurrans omnes entitates modales.

12 Et si his satis exposita sit entitatis modalis, seu modi natura exposita, placet tamen sententiam peculiarem Pascualigi non communem proponere, & impugnare, ne quid peculiare in hac materia desideretur. Afferit hic author tom. 2. Metaphysic. disputat. 15. distinctionem duplici modo posse considerari: primo prout dicit rationem formalem distinctionis in recto, & extrema distincta in obliquo. Secundo prout importat extrema distincta, & per hæc qualificata, qua ratione dicit in recto extrema distincta

distinctio: tertio asserit dari quosdammodos extrinsecos rei quales sunt scilicet respectu sedentis, & figura respectu quantitatis. Tertio asserit modos istos in seipsis attente inspectos non esse entia, nam si talia essent, non essent modi entium, quia modus essentialiter tantum dicitur rem, cuius est modus. Hoc confirmatur, quia non possumus concipere modum, nisi concipiamus rem cuius est modus, si autem esset ens sine re alia concipi posset iuxta hanc principia asserit quarto dari distinctionem quandam, quae non sit inter rem, & rem, sed inter rem, & modum, quae si secundum esse proprium, & formale distinctionis consideretur omnino est à parte rei nemine cogitante, atque adeo realis est. Distinctionem hanc realem esse probat efficaci argumento à separabilitate desumpto, quia modi isti sunt separabiles à subiecto, cuius sunt modi absque eo, quod aliquid entitatis subiecti deperdat: ex quo per consequentiam per se notam distinctionem realem inferri deducitur, nam evidentissimum inquit est, quod quotiescumque aliquid separatur ab alio aliquo, quin illud de sua entitate aliquid deperdat, id, quod separatur debere esse distinctum ab eisdem entitate, quae remanet, alioquin contradictoria de eodem verificarentur. Vrgetur eandem rationem. Vna quantitas mutari potest de vna figura in aliam, & valet ista propositio, *Figura à parte rei non est quantitas*, rursus valet ista, *Figura non potest concipi sine quantitate*: ergo figura distinguitur à parte rei à quantitate, & non tanquam res à re, sed tanquam modus, & proinde concedenda est distinctio aliqua, quae sit à parte rei.

13 Quindò asserit, hanc distinctionem si consideretur secundum seipsam formaliter ratione distinctionis esse aequae realem, ac est illa quae est inter rem, & rem, id probat, quia distinctio secundum se considerata nihil aliud dicit nisi quod vnum extremum non sit aliud, ita tamen ut ex formalitate excludat esse extremorum, & tantum ea connotet in obliquo. Ex quo fit, distinctionem secundum se non dependere à quantitate extremorum, sed tantum ab extremis in confuso sumptis, praescindendo ab eo quod sint talia, vel talia, quia connotat tantum illa secundum rationem formalem extremi tantum, non autem ut habentia tale, vel tale esse, quia hoc pertinet ad esse materiale. Hinc inferit, quod cum distinctio consistat in eo quod vnum extremum non sit aliud non posse distinctionem realem ex vi sui esse formalis dicere aliquid positivum reale, quia hoc positivum reale non diceret illud, non esse aliud, in quo consistit ratio formalis distinctionis.

14 Sextò dicit hanc distinctionem consideratam ex parte extremorum inuoluere aliquid rationis, atque adeo ex hoc capite posse dici distinctionem rationis, simpliciter tamen non esse sic appellandum. Rationem huius conclusionis desumendam esse, inquit, ex parte vnius extremi, cum enim modus ex se nullam dicat propriam entitatem praecissa entitate subiecti nulla ei remanet entitas ex quo fit, quod non possit consequi tanquam extremum condistinctum à subiecto, nisi ei tribuatur per intellectum aliqua entitas.

15 Haec omnia innumeris scaturit difficultatibus, & aperte in consequentiam ostendunt, nonnulla contra illa breviter propono, imprimis ficticiosus est modus ille sumendi distinctionem secundum suum esse formale abstrahere ab extremis ea, quae tantum in obliquo, & materialiter important. Ratio est quia distinctio si absolute sumatur praecise per hoc quod est hoc non esse illud, siue respectu per hoc, quo est hoc esse, & illud esse, & hoc ab illo distinguatur ex parte obiecti, non est quid superadditum subiecto, & licet modo in abstracto, modo in concreto significetur conceptus obiectiuus significatiuus, & idem est diversus concipiendi modus, non potest mutare naturam obiecti, & facere eadem res hoc modo concepta realis sit & alio modo apprehensa sit ens rationis, aut quod hac ratione apprehensa sit positivum, & illa ratione cognita negatiua sit. Distinctionem hanc non esse quid formaliter distinctum à re distincta probauit hic Controv. 3. Punct. 1. est etiam falsum hanc entitatem positivam non esse illam, esse quid negativum, ut ibidem probauit.

16 Est insuper omnino falsum distinctionem rei à modo, quam ipse fatetur secundum suum esse formale realem esse, ut qualificatam per modum, qui est distinctionis extremum importare aliquid rationis ex eo, quod non possumus concipere modum, nisi tribuendo illi aliquam existentiam fictam, sicuti est falsum modum in seipso non habere rationem existentiae, nisi per fictionem intellectus. Quod

falsum, & inconsequenter dictum esse probatur ratione eadem, qua vitur hic author ad probandam distinctionem inter rem, & modum videmus hanc quantitatem modo habere hanc figuram, modo illam, & hoc absque vlla fictione rationis, non enim fictio potest facere, ut quantitas, quae modo oculis apparet cum figura triangulari, postea appareat cum figura pyramidalis: ergo figuram hanc deficere, & illam aduenire fit per defectum, & aduentum alicuius, à subiecto: ergo illud, quod deficit habebat esse, & illud, quod aduenit habet independens à mea fictione, & distinctum à subiecto, & ut habens esse independens à subiecto: ergo distinctio inter illud & subiectum quantumvis inuoluat vtrumque extremum & distinctum, nihil fictum inuoluit.

Vrgetur dum deficit scilicet, aut figura pyramidalis, quae antea erat non deficit subiectum, non deficit purum figuratum seu ens rationis: ergo deficit aliquid reale, quod si concipiatur non concipietur ens rationis. Respondet Pascualigus disp. 4. citata sect. 3. n. 8. modum deficere non secundum suam existentiam, nec secundum suam entitatem, quia sicuti neque existentiam, ita neque entitatem habet, sed deficere secundum suum esse. Contra est, quia illud suum esse, secundum quod deficere dicitur non est fictum: ergo habebat esse non fictum, & distinctum à re cuius erat modus: ergo distinctio illa inter suum esse modi & subiectum, neque ex parte alicuius extremi importat aliquid fictum. Rursus concedit ipse omne ens adaequate distinctum in reale, & rationis, pro re reale dicit quid condistinctum ab ente rationis. Sed modus non continetur sub hoc membro *ens rationis*: ergo sub illo ens reale. Nec consequenter vi necesse est Pascualigum cogere ad hoc concedendum, ipse enim eadem sect. 3. n. 1. ubi asserit inter ens reale, & rationis non dari medium, si per ens reale intelligatur illud quod est à parte rei, & non fabricatum ab intellectu, asserit modum contineri in membro opposito enti per intellectum fabricato, est postea ens reale distinguitur in ens quod habet propriam entitatem, & illud quod non habet propriam entitatem huiusmodi inquit esse modum.

Est etiam omnino falsum, & in intelligibilis doctrina huius distinctionis, quam ex professo docet, videlicet modum esse quid reale distinctum à re cuius est modus non tamen habere propriam entitatem, quod sic impugnetur. Modus iste v.g. figura quantitati adueniens, & ab illa distincta, casus extrahitur à puro nihilo, & constituitur extra causas transit ad esse entis, & ad esse rei, id enim, quod non est purè possibile, & est oppositum nihilo, & terminat actionem causarum, extra quas ponitur formalissime dicitur conceptum entis.

Respondet ibid. n. 4. duplici modo contingere, quod aliquid sit reale, primo tanquam ens, & entitas, secundo tanquam aliquid de ipsa re, seu entitate. Esse autem reale in hoc secundo modo nihil aliud dicit, nisi fundari in entitate rei: non autem dicit propriam entitatem, unde consequenter non dicit esse aliquid reale in se ipso, sed in alio. Contra hoc est, quia illud quod dicit esse de re ipsa, & in ea fundari est quid condistinctum in sua sententia à re de qua est, & in qua fundatur. De illo ut sic condistincto reddit argumentum, quia ut sic condistinctum opponitur nihilo, & est extra causas: ergo est ens. Demum figmentum esse asserere dari aliquid à parte rei nihilo oppositum condistinctum omni alio, quod ut sic condistinctum non sit ens, & entitas ex eo manifestè constat, quod Metaphysici omnes laborant in praescindendo per intellectum minimam differentiam à ratione entis, & plerique, hanc praecisionem fieri posse negant asserentes, ratione entis transcendere omnes differentias, quod igitur iuxta communio rem sententiam per intellectum praecindi non poterit rationabiliter dicitur non conuenire modo realiter à re condistincto: qui vere datur à parte rei.

Mitto plura alia, quae contra hunc dicendi modum possem adducere, neque in praecedentibus impugnationibus attigi modos habere propriam existentiam ne incidere in questionem aliam vniuersaliorem de identitate, & distinctione existentiae ab essentia, circa quam desinio Controv. Metaph. Punct. 2. existentiam ab essentia non distinguere, ex quo poterit etiam probari modum, qui est à parte rei, & à re, cuius est modus distinguitur, distinctam habere existentiam ab existentia rei cuius est modus.

Fundamentum Pascualigi ad asserendum modum non esse ens, neque entitatem, aut rem, quia est modus entis, & rei nullus

nullius est momenti, potest enim vnum ens esse modus alterius entis, & vna res modus alterius. Dum enim ens diuiditur in rem, in modum, in priori membro distinctionis non sumitur res vt distincta à modo in tota sua vniuersalitate, sed vt constructa ad specialem rationem: eadem ratione ac si diuideretur res in rem specialiter dictam, & in rem modalem includente vtroque membro diuidentur rationem formalissimam diuisi, quod est res.

PUNCTUM VI.

Quibus entitatibus distinctio modalis, seu ratio modi competat.

EX doctrina Punct. precedenti tradita facile erit definire, quibus entitatibus ratio modi conveniat. Actionem, passionem, & vnionem respicientes terminos distinctos esse entitates modales admittunt omnes, quia si actio per se ipsa non dependeret à principio, & nõ per se ipsam determinaret illius indifferentiam ad agendum, sed per aliquid superadditum, in infinitum abiremus: idem dico de passione respectu principij passiu, & de vnione respectu extremorum, quorum est vnio, quæ si media vnione alia respiceret, in infinitum vniones vnionum darentur. Actus vitalis si in actione consistit, modus erit potentie vitalis, sicuti reliquæ actiones suorum principiorum, si verò consistat in qualitate producta, media actione superaddita, & per vnionem superadditam subiectum informantem, rationem modi non habebit, etiam si vera esset opinio Patris Vaquez asserentis qualitatem illam non posse non produci à potentia vitali, à qua secundum hanc opinionem est inseparabilis. Ratio est, quia hæc inseparabilitas non provenit ex eo, quod qualitas illa sit formalis determinatio potentie, quæ per actionem, & informationem distinctam ab illa qualitate determinabitur ad ipsam, sed ex dependentia essentiali, quam haberet qualitas illa à potentia vitali, instar illius, quam habet calor productus media actione superaddita à causa prima, à qua non potest non produci. Si verò vitalis actus consistat in actione, & in qualitate quatenus dicit actionem, erit modus potentie, & quatenus dicit qualitatem, rationem modi non habebit. Quid dicendum sit de actione vitali in nostra sententia, quæ illam in termino immediatè per ipsum productum, & vnio constituit, iam tradito de hac qualitate, & vniuersaliter de omnibus huiusmodi effectibus.

Effectus omnes, qui immediatè per se ipsos sine interiecta causalitate dependent à principio actiuo aut passiuo, & omnes forme per se ipsas immediatè vnite subiecto absque modo interiecto habent rationem modi respectu principij actiu, & passiu, & respectu subiecti, quibus vnionitur. Probauimus hanc conclusionem Punct. precedenti, ex eo quod huiusmodi effectus formaliter essent determinationes actus primi indifferentis, & haberent secum identificatas rationes formales actionis, passionis, & vnionis, quas in ordine ad principia, & terminos indifferentia omnes modos esse testantur. Ex hac infero Angelum, seu animum rationalem per se ipsum immediatè à Deo creatum esse modum extrinsecum Dei, sicuti actio media qua effectus alius producit, est modus Dei extrinsecus. Eadem ratione in nostra sententia vitalis actio per se ipsam dependens à potentia, & per se ipsam potentie vnita respectu huius rationem habet modi.

Præsentiam, & substantiam modos esse naturæ, seu subiecti, quod afficiunt, fert communis sententia. Præsentiam, & substantiam non esse modos, sed res docet Arriag. de præsentia, disp. 14. Phys. sect. 2. sub. 7. de substantia disp. 4. Metaph. sect. 12. sub. 2. Idem de substantia tradit Hurt. hic disp. 11. sect. 3. n. 50. & disp. 2. sect. 6. n. 50. Afirmat Hurt. substantiam non esse modum, quia non determinat subiectum ad aliud distinctum à se, quæ ratio efficax mihi non est, probauimus enim Punct. precedenti de ratione modi non esse determinare subiectum ad aliquid à se distinctum. Afirmat Arriag. substantiam, & præsentiam non esse modos, neque per se ipsas afficere subiecta, quia non sequitur processus in infinitum ex eo, quod vniantur subiectis per vniones superadditas, sicuti sequeretur ex eo, quod vnio distincta à termino vniretur per vnionem superadditam, & ex eo, quod actio distincta à principio dependeret per actionem superadditam, affirmat enim vbiunque non sequi-

tur processus in infinitum ex eo quod forma per modum superadditum respiciat subiectum, dicendum esse illud respicere medio modo superaddito, & non per se ipsam. Neque huic rationi acquiesco, licet hæc sit bona consequentia: si vnio respiceret extrema vnabilia, sequeretur processus in infinitum: ergo illa respicit per se. Hæc tamen non est legitima: si præsentia respiceret subiectum per vnionem superadditam non daretur processus in infinitum: ergo illud respicit per vnionem superadditam, & non per se. Secundo, casu quo præsentia per se ipsam esset vnio, seu haberet vnionem identificatam secum, ex vi cuius vniretur, sequeretur processus in infinitum si indigeret aliâ vnione, quia si vnio identificata cum extremo vnendo indigeret aliâ vnione, similiter vnio superaddita aliâ superaddita vnione indigeret, & sic in infinitum procederetur. Quare vt videamus, an ex eo, quod præsentia indigeret vnione sequeretur processus in infinitum, prius examinandum est, an præsentia habeat secum identificatam vnionem, vel non habeat. Quod si illam habuerit processus in infinitum sequeretur ex eo quod vniantur media vnione superaddita, sin autem, talis processus non inferetur.

Alij contendunt præsentiam esse modum, quia essentialiter, & per se ipsam est affixa huic spatio. Rationem hanc nullius esse momenti dixi Punct. precedenti, quia spatium imaginarium nihil est, & adhuc si aliquid esset, cui essentialiter esset affixa præsentia, ex hoc tantum posset inferri præsentiam esse modum spatij, non verò esse modum subiecti, à quo potest esse separabilis, etiam si ab ipso inseparabilis sit.

Probant alij præsentiam, & substantiam esse modos, & non res, quia cumque entitati danda est minor distinctio, quæ dari possit, & neganda omnis distinctio, quam dari nullâ ratione constat: sed nulla est ratio, quæ probet præsentiam, & substantiam distinguî à subiectis pluraquam distinctione modalis: ergo hæc distinctio & non distinctio rei à re illis est concedenda. Respondet Arriaga eodem fundamento dici posse gratiam habitualement, primas qualitates, & alia huiusmodi accidentia esse modos, & non res, quia nulla est ratio, quæ probet gratiam habitualement posse à subiecto separari, neque de primis qualitatibus hæc separabilitas inferretur ex mysterio Eucharistie in sententia eorum, qui asserunt illorum commune subiectum esse quantitatem, à qua nunquam fuerunt separata. Quod si ex eo quod quantitas separata fuit à subiecto à paritate inferimus esse separabiles à subiectis primas qualitates, & gratiam habitualement, cur eadem paritas ad præsentiam, & substantiam non poterit extendi?

Profectò nullam rationem inuenio, quæ efficaciter alteram contradictionis partem suadeat, ideo affirmo possibiles esse præsentias, & substantias, quæ sint res separabiles à subiecto, & has entitates ex præciso conceptu substantie, aut præsentie non habere rationem modi, quam habent actio, passio, & vnio præcisè ex prædicatis genericis actionis, passionis, & vnionis, quæ essentialiter sunt modificationes actiu, passiu, & vnibilis. Similiter affirmo possibiles esse præsentias, & substantias per se ipsas vnitas subiectis habentes secum identificatâ rationem vnionis, ex vi cuius sint modi subiectorum, quæ afficiunt, in quo nullam inuenio repugnantiam. De præsentis, & substantis, quæ de facto sunt, non improbabiler posset dici eum Arriag. esse res, & non modos, quia sicuti ex separatione quantitatis inferimus albedinem, gratiam habitualement, & alia huiusmodi accidentia posse à subiectis separari, etiam si ex prædicato vniuersali albedinis non repugnet habere secum vnionem identificatam: sic possumus eandem rationem extendere ad præsentiam, & substantiam paritate desumptâ ab eadem quantitate, nulla enim efficax ratio reddi potest, propter quam licet ex quantitate arguere ad alia accidentia, & alias formas substantiales, quas nunquam vidimus à materia separari, & non liceat eadem paritate arguere de præsentia, & de substantia.

Potest etiam satis pobabiler dici paritatem quantitatis extendendam non esse ad præsentiam propter nimiam illius imperfectionem, est enim accidens longè imperfectius quatuor primis qualitatibus, & secundis, ex his resultantibus, & aliis qualitatibus, & accidentibus, quæ à paritate quantitatis inferimus esse res separabiles à propriis subiectis. Propter eandem rationem non licet arguere substantiam esse rem à paritate formarum substantialium, quibus substantia est longè imperfectior neque à paritate aliorum